

BİTTİ BİTTİ BİTMEDİ

Vedat Türkali

Öykü Vedat Türkali, *Bitti Bitti Bitmedi* isimli romanında 1980 döneminde siyasi olaylara yoğun olarak karışan, akabinde suçlu bulunarak tutuklanan Tarık'ın hikayesini anlatır. Tarık, takma isim olarak Murat adını da kullanmaktadır. Ordu'lu çok genç yaşında dul kalmış fakir Keziban'ın oğludur. Babası Veli Alabaş, Kıbrıs çıkarması esnasında şehit düşmüştür. Annesi, bir zaman sonra bakkal Tahsin adında bir adamla evlenir. Adamın ilk eşinden kızı olduğu için Murat'ı evde istemez. Annesi de bu duruma karşı koymaz. Halası himayesinde büyür.

Tutukevinden çıktıktan sonra hayata adaptasyonda güçlük çekmektedir, halüsünatif görüntüler zihnini meşgul etmekte, eski ve yeni yaşamı arasında boşlukta kalmaktadır. Kendisine daima maddi yardımda bulunmuş olan halası ve eniştesi Haşim dışında da bir yakını yoktur hayatında görüştüğü, fakat halası ile de duygusal bağları bir türlü meydana gelmemiştir. Yapılan her iyiliğin, ekonomik yardımın defalarca tekrar edilmesi, "bir baltaya sap olması" hususunda yapılan baskılar Tarık'ı incitmektedir. Halasının ve eniştesinin zoruyla psikiyatriklere gider. Ancak, kendisi de tedaviye inanmamaktadır.

Tarık, Raife Hanım isimli yaşlı bir kadının kiracısı olur. Raife Hanım'ın tek oğlu Recep Almanya'da işçi olarak çalışmaktadır. Recep'in çocuğu Yaşar'a ise Raife Hanım bakar. Çocuğun annesi Şeküre, on altı yaşında evlenmiş, Almanya'ya varduktan sonra ise fahişe olup oğlunu bir daha hiç sormamıştır. Recep daima eski karısının bir gün gelip de oğlunu almasından korkar. Recep'te Türkiye'deki zamanlarında aktif siyaset yapmış bir isimdir, Murat ile aynı görüşlerdedir. Bu sebepten Murat'ın annesinin kiracısı olmasından çok memnundur. Bir zorluk karşısında Murat'ın annesini ve oğlu Yaşar'ı koruyacağına emindir.

Murat Diyarbakır Hapishanesinden tanıdığı Siverek'li Zilan Hemşire ile karşılaşır. Zilan Hemşire şehirde Ayla ismini kullanmaktadır. Ortak anıları, sıkıntıları konuşurlar. Zilan Hemşire tedavi sürecinde ve her türlü ihtiyacında Murat'a yardımcı olacağına söz verir.

Tarık, Fethiye Halası ve eniştesi vasıtasıyla Şükrullah Bey isminde bir esnafın dükkanında çalışmaya başlar. Toptan kuruyemiş ticaretinde Şükrullah Bey'e yardımcı olacaktır. Mal sahibi Lüsi Hanım'ın namını sıklıkla duymaya başlar. Zengin, genç dul bu kadından herkes övgü ile söz etmektedir. Lüsi'nin sıcak ve sevecen tavırları sayesinde Murat ile Lüsi kısa zaman içinde arkadaş olurlar. Lüsi, Murat'ı kitap yazması konusunda teşvik etmektedir. Murat ise kendine güvenemez, bu konuya biraz çekimser yaklaşır.

Lüsi, Murat'ı Kınılıda'daki evlerine davet eder. Murat ve Lüsi burada birbirlerine iyice yakınlaşırlar. Aralarında aşk doğar fakat kısa bir süre sonra Lüsi'nin Ermenistan'a seyahate çıkması gerekecektir. Lüsi, Tarık'ı kendisi ile birlikte gelmesi için ikna etmeye çalışır fakat Murat gitmez.

Lüsi gittikten sonra Murat iş hayatına devam eder, aklında daima Lüsi vardır. O gelince aralarındaki ilişkinin nasıl olacağını düşünür. Kısa zaman içinde başlayan ve gelişen bu ilişkiye Murat oldukça alışmıştır, hayata adapte olmakta zorlanır. Nihayet Lüsi dedesi ile birlikte yurda döner. Murat son derece mutludur, ayrıca dede ile tanışacak olmanın heyecanını taşımaktadır. Dede de, torunu Lüsi gibi insan sevgisi yüksek, sıcak kanlı bir adamdır. Murat'a hemen ısınmıştır. Birlikte keyifle zaman geçirirler. Dede, mütemadiyen gençlere anılarını anlatmaktadır. Türk ve Ermeni tarihi hakkında bilgiler verir.

Murat ve Lüsi artık evlenmeye karar verirler. Bu, gençler ve dede için yeni ve mutlu günlerin başlangıcıdır. Kısa süre sonra Lüsi hamile olduğunu öğrenir. İkiz kız çocukları dünyaya gelir. Murat'ın iş sorunları da çözülmüştür, ailenin mülklerinin planlanması, yönetim ve tahsilatı artık O'nun sorumluluğundadır. Dede için hayatının geri kalanı için kalmış en önemli plan, doğduğu topraklara gitmektir. İkiz kızlar dört yaşına geldiklerinde seyahati gerçekleştirirler. Dede, Lüsi'ye hiç bilmediği aile sırlarını anlatacaktır.

Dede Harput Amerikan Lisesi'nde okumuştur. O dönem, Diyarbakır, Erzincan, Dersim, Kemaliye, Arapkir, Bingöl'den Ermeni ve süryani öğrencilerin yoğun olarak tahsile geldiği yıllardır.

Okulda sadece dil ve temel eğitim görmezler, aynı zamanda hayata hazırlayan, gelecekte yapacakları işlerle alakalı yoğun bir programdır. Müzik, tiyatro gibi sanat dalları da hayatlarının önemli parçasıdır. Dede, okul biter bitmez evlenir. 1915 Olayları çıkar. Bir dost saklanmalarında yardımcı olur, fakat Dede ve ailesi ayrı yerlerde. O'na ailesinin güvende olduğunu söylerler. Rusya'ya ardından Fransa'ya gider. Dede, artık arkasında bıraktığı anası, babası, kızı ve karısının öldürüldüğünün farkındadır. Babasının bir arkadaşı Dede'nin ailesinin mal varlığını emanet olarak saklamış, Dede'yi görür görmez de teslim etmiştir. Dede, bu parayı sermaye ederek iş kurar. Akli, çalışkanlığı ve şansı sayesinde kızı zamanda durumunu düzeltir.

Bir süre sonra ailesinden tek kızı Maral'ın yaşadığını öğrenmiş. Köylünün biri kızı fark edince evine götürmüş, ev ahalisi Maral'ı kendi çocukları gibi benimsemiş. Kendi nüfuslarına yazdırmışlar. Kız anlayacak yaşa geldiğinde ise, O'na yaşam öyküsünü anlatmışlar. Maral, ebeliği öğrenmiş, ardından da gariban bir adamla evlenmiş, fakat kocası da Lüsi doğduktan sonra ölmüş. Maral köyde muhbirlik yapan bir adamla kavga etmiş, boğuşma esnasında her ikisi de uçurumdan yuvarlanarak ölmüşler.

Dede bu hikayeyi anlatırken artık kızının ve ailesinin kalanlarının da öldüğü uçuruma varmıştır. Dede, gençlerden kendisini tüm ailesinin bulunduğu gömütlüğe atmalarını ister.

Tema

Siyasi Hatalar Ülkelerin tarihindeki siyasi yanlışlıklar, kaos ve savaş ortamı bazı toplulukların sıkıntı yaşamasına neden olabilir.

Kişiler

Tarık, Murat Küçük yaşta babasını kaybetmiştir, annesi başka bir adamla evlenmiş, kendi baba evinden dışlanmıştır. Hayatı halası ve eniştesi gözetiminde geçer. Okul yıllarında siyasi suçlardan hüküm giyerek hapisaneye düşer. Hapishane süreci oldukça sancılıdır, çıktıktan sonra ise güçlükle hayata dapte olur. Hayatı Ermeni kızı Lüsi ile tanışmasının ardından değişecek ve güzelleşecektir.

Lüsi Dedesi himayesinde büyümüş genç ve güzel bir Ermeni hanımdır. Mimarlık tahsili almış ve erken yaşta evlenip ayrılmıştır.

Dede Ailesini Ermeni olayları esnasında kaybetmiş, sonraları kızına ve torununu bulmuş bir adamdır. Ticarete çok başarılı olmuştur. Hayatı Fransa ve Türkiye arasında geçer. Torununa çok düşkündür, Murat ve ikiz kız çocukları da aileye katılınca oldukça mutlu olur.

Raife Hanım Murat'ın Bulgurlu'daki kaldığı evdeki ev sahibi kadındır.

Yaşar Raife Hanım'ın büyüttüğü torunudur. Babası Recep ve Annesi almanya'ya işçi olarak gittiklerinde doğmuş, annesi bir süre sonra kaçmıştır.

Recep Usta Raife Hanım'ın Almanya'da çalışan oğlu.

Şeküre Recep'in eski karısı, Yaşar'ın annesidir. Recep ve Yaşar'ı terk ettikten sonra fahişelik yapmaya başlamıştır.

Haşim Enişte Murat'ın halasının eşidir. Murat'a küçüklüğünden itibaren ekonomik destek ve iş vermiştir fakat sert tavırları nedeniyle Murat Haşim Enişte'nin yanında çalışmayı istemez.

Fethiye Hala Murat'ın babası ölüp, annesi başka bir adamla evlendiğinde sorumluluğunu almıştır. Daima ekonomik olarak destek olur, fakat aralarında kuvvetli bir duygusal bağ hiçbir zaman gerçekleşmez.

Veli Alabaş Murat'ın babasıdır. Kıbrıs Çıkarması esnasında şehit düşer.

Keziban Murat'ın annesidir, kocası ölünce başka bir adamla evlenir, adamın da kızı olduğundan Murat'ı evde istemezler.

Zilan, Ayla Murat'ın cezaevi yıllarından tanıdığı, mahkumlara yardımcı olmaya çalışan Kürt Hemşiredir. Murat ile yıllar sonra İstanbul'da karşılaşılır. Şehirde Ayla ismini kullanmaktadır.

Erdal Eren Murat'ın okul yıllarından arkadaşı Gireseun'lu gençtir. Siyasi olaylarda öldürülür.

Şükruallah Murat'ı halasının vasıtasıyla işe alan gıda dükkanının sahibi.

Maral Lüsi'nin annesi.

Remzi Bey Murat'ı hapisshaneden çıktıktan sonra tedavi etmeye çalışan hekim.

ANA KARAKTERLER

Murat - Kapalı

Karakter Murat diğer ismiyle Tarık çocuk yaşlarında babasını kaybetmişti. Annesi başka bir erkekle evlenince evden dışlandı. Hayatını halasının gözetiminde geçirdi. Okul yıllarında siyasi hayatta etkin rol oynayıp kimi olaylara katıldığından tutukevinde kaldı. Özgürlüğe kavuşmasının ardından hapisshanein kaotik dünyasını üzerinden atamadı. Uzun süre kendi içinde psikolojik sorunlar yaşadı, dengesiz hareketler, tutumlar sergiledi. Korkak ve çekingen bir adam haline geldi. Ancak, Murat'ı tanıyanlar O'nun son derece güvenilir bir adam olduğunun farkındaydı. Lüsi'den önce bir kadınla ciddi bir ilişkisi olmayan Murat, hayatına Lüsi girdikten sonra kıskanç bir adam haline geldi.

Aktiviter Bir Karadeniz çocuğu olan Murat iyi derecede yüzme bilir. Yüzmekten hoşlanır. Okuma ve yazma hayatında çok önemlidir. Lüsi ile zaman geçirmekten, Lüsi'nin dedesiyle sohbet etmekten keyif alır.

ÖRNEK ANILAR

Korkak/Çekingen Murat uzun yıllar kaldığı tutukevinin ardından korkak, çekingen bir adam haline gelmişti. Özellikle kadınlara karşı bir mesafesi vardı. "Kadınlardan mı korkuyorum? Soyunup da yanıma uzandı mı kadın, kaçmak geliyor içimden. Ağladım bir keresinde."

Dengesiz Murat psikolojisinin temelden bozulmasıyla iyice dengezi buhranlar yaşamaya başladı. Hatta çevresindeki kişilere karşı öldürme dürtüsünü taşıyordu. "Ölmekten değil de zavallının birisini öldürmekten korkuyorum ben. Remzi Hoca'ya anlattım bunu. Önümde duran belediye zabıtasının kafasına az kalsın... Korkma, yapmazsınmış! Takıntıymış bunlar!"

Kuşkucu Murat hayata ve geleceğe karşı her daim kuşkuyla bakıyordu. Psikolojik takıntıları güven duygusuna yer vermiyor, şüpheli ruh haliyle olayları kafasında kuruyordu. "Geleceğine güvenmiyorsun ki! Kuşkuyla bakmadığın şey mi var? Sorun uykuda değil sende."

Takıntılı Doktor Remzi, Murat'ın son derece takıntılı bir ruh haliyle yaşadığının, hayata dönmesi için takıntılarının kurtulması gerekliliğinin farkındaydı. Murat'a takıntılarının yersiz olduğu ile alakalı telkinlerde bulunuyordu. "Takıntılarının, korkularının üstüne gitmedikçe kimse kurtaramaz seni bu dertten."

Açık Sözlü Lüsi, Murat'ın halası ile karşılaştığında halasından pek hoşlanmamıştı. Bu fikrini Murat'a söylediğinde Murat'tan son derece açık sözlü bir cevap aldı. "Fethiye Hanım'ın arkasından gülümsüyerek baktı Lüsi. Bu teyzenizle nasıl geçiniyorsunuz siz! Teyzem değil, halam. Ne o dangalakla geçinirim ne de kocası denen dangalak eniştemiz Haşim'le."

Güvenilir Çevresi Murat'ın güvenilir, dürüst bir karakter olduğunu biliyordu. Özellikle, Murat ev sahibi Raife Hanım tarafından çok seviliyordu. Raife Hanım, Murat'ın güvenilir olduğunu düşündüğünden Murat evlerindeyken kendini mutlu ve güçlü hissediyordu. Raife Hanım'ın oğlu Recep, bu durumu Murat'a sık sık söylerdi. "Sen bu evden ayrılma arkadaşım. Annem seni de oğlu gibi seviyor. Sen buradayken korkmuyormuş; öyle diyor."

Kıskanç Lüsi'nin yanındaki mimar adam, Murat'ın delicesine Lüsi'yi kıskanmasına neden olmuştu. "Sirak Azaryan diye tanıttı kendini konuk mimar. Erivan değil, Yerevan diyordu. Türkçesi iyiydi. Liseyi burada Getronagan Ermeni Lisesi'nde bitirip üniversite için İsviçre'ye gitmiş. Güler yüzlüydü. Sanat tarihi uzmanymii, mimar hem de. Gözleri biraz patlakça olsa da yakışıklı, dipdiri. Kıskançlık basmıştı Tarık'ı."

Lüsi - Açık

Karakter Lüsi ailesini çok erken yaşta kaybetmiş, dedesinin himayesinde büyümüş bir Ermeni kıızıydı. Mimarlık eğitimi almıştı. Dedesinin Fransa'da olduğu zamanlar yoğun olarak gayrimenkul işleriyle alakadar olurdu. Genç yaşta bir evlilik yapmış fakat anlaşılamayarak boşanmıştı. Oldukça sevecen yapılı, görgülü, temiz kalpli bir kadındı. Ancak, kadın erkek ilişkilerinde son derece kıskanç tavırlar sergiler, ilgi duyduğu erkeklere karşı ise çapkın tavırlar gösterirdi.

Aktiviteler İyi bir mimar olan Lüsi, gençlik dönemlerini yoğun olarak ders çalışarak geçirmişti. Detaylı bir tez hazırlamış, mimarlık ile alakalı derin araştırmalarda bulunmuştu. Sanat her daim hayatının parçasıydı, güzel tambur çalabiliyordu, sesi çok etkili olmasa da şarkı söylemeyi severdi. Seyahatlar ve gezme de kendisini mutlu eden aktivitelerdendi. Yemek yapmaktan ve şarap içmekten keyif alırdı.

ÖRNEK ANILAR

İyi Kalpli/ Tok Gözlü Çok zengin, güzel bir kadın olan Madam Lüsi, herkesin övgüsünü ve sevgisini kazanmıştı. Hakkında kötü cümlelerle konuşan hiç kimse yoktu. Özellikle herkes O'nun iyi ve temiz kalbini bilirdi. Mal sahibi olduğu dükkanların esnafları kendilerini şanslı hissederlerdi. "Asıl şansımız da mülk sahibimiz, bu Madam Lüsi. Valla böyle toz gözlü, altın yürekli."

Cömert Lüsi Murat'ın kitap yazma konusunda çekimser olduğunu fark etmişti. O, bu konuda Murat'ı her zaman destekliyor, ekonomik konularda da son derece cömert davranıyordu. "Para mara gerekirse korkma. Buluruz. Böyle bir şeyi dünyada parasız yapmaz bu herifler."

Çapkın/Rahat Lüsi ve Murat arasında kısa zaman içinde ilişki başlamıştı fakat bu Lüsi'nin çapkın ve biraz da rahat tavırlarının sonucuydu. Tanıştıktan kısa bir süre sonraki buluşmalarında Lüsi "Öpüşelim mi? Yaklaşıp kollarını boynuna doladı sevecenlikle, sımıcak dudaklarını Tarık'ın ürpertiyle titreyen dudaklarına yapıştırdı."

Rahat Yakınlaşmalarının ardından Tarık, Lüsi ile alakalı düşünceli bir ruh haline teslim olmuştu. Lüsi bunu fark etti ve rahat davranışlarını sürdürdü. "Benimle evlenmek zorunda değilsin. Böyle bir şey varsa at kafandan Tarıkçığım."

Görgülü/Konuksever Lüsi, Murat'ı konuk ederken çok itinalı davranıyor, tüm konukseverliği ve görgüsüyle hareket ediyordu. "söz ver önce, bir kuruş bile harcamayacaksın. Konuk olduğunu unutmak yok."

Kıskanç Tarık'ın arada Zilan'dan bahsetmesi, Lüsi'nin kıskanmasına neden olmuştu. Lüsi sevdiklerine karşı oldukça kıskanç yapıda bir kadındı. "Bak bunu kıskanırım. Bird daha sözünü etme bu Kürt kızının. Gider saçını başını yolarım valla."

Becerikli Lüsi uğraştığı her şeyi ustalıklı yapan becerikli bir karakterdi. Ancak, mutfaktaki ve ev işlerindeki becerisi de son derece yüksekti. Murat, Lüsi'yi hep şaşkınlık ve hayranlıkla izlerdi. "Lüsi'nin mutfaktaki becerisine, el çabukluğuna gerçekten şaşmıştı."